

www.KBY.org.il

מאמר לפרשת מטות

מני זה עומד אחר כתלנו

ראש הישיבה, הרב מרדכי גרינברג שליט"א

"ואני כאשר שכלתי שכלתי" (בראשית מ"ג, י"ד), ואמרו חז"ל (ב"ר צ"ב, ג'): "ואני כאשר שכולתי בחורבן ראשון שכלתי בחורבן שני, כאשר שכולתי בחורבן ראשון ובשני - לא אשכל עוד".

בתקופת מלחמת העולם השנייה, שהה הרב הראשי, הרב הרצוג זצ"ל בארה"ב בענייני הישוב. כשגמר עיסוקיו וביקש לחזור, יעץ לו שר החוץ האמריקאי להשאיר בארה"ב שכן סכנה מרחפת על הישוב היהודי בארץ מפני הכיבוש הגרמני. הרב הרצוג סירב ואמר שמקובלים אנו שחרבן שלישי לא יהיה, וחזר ארצה בשלום.

לפני שנים, שאלתי את הרב נריה זצ"ל, שבימים אלו חל יום הזכרון החמישי שלו, מה היה מקור בטחונו של הרב הרצוג. והוא סיפר לי, שאף הוא התעניין בזה, ושאל בזמנו את בנו של הרב, יעקב הרצוג ז"ל, והוא סיפר לו שאביו הצביע בשעתו על המדרש הנ"ל.

בימינו, כאשר הויכוח על ירושת הארץ מתחדש במלוא עוזו, ושוב מאיימים עלינו בפוגרומים ואינתיפאדות אם נעמוד בתוקף על שלנו, כדאי שמדרש זה יהיה נר לרגלינו.

פתגם חכם אומר: ההיסטוריה של האנושות מלמדת, שהאנושות לא לומדת מן ההיסטוריה. לנו יש מצווה מיוחדת "זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך", וע"כ כדאי לציין את שאירע לפני שנים אחדות בלבד, שנת תרפ"ט.

בשנה זו סערו הרוחות בארץ, והחל המאבק הגלוי בין היהודים והערבים כשבמרכז העימות עמד הכותל המערבי. כל מחיצה, ספסל, הדלקת נר וכדו' שימשה עילה לפריצת אלימות. כך נשחטו בשבת המפורסמת עשרות יהודים בחברון, מוצא, הר טוב ועוד. הוקמו ועדות שונות וההצעה בסופו של דבר היתה, כי היהודים יודיעו שהבעלות על הכותל שייכת לערבים, והערבים יודו שיש ליהודים זכויות תפילה במקום. תגובת המופתי היתה שאין שום מקום לפשרה, והדגיש:

א. בידי המוסלמים הבעלות המלאה על אזור הכותל.

ב. ליהודים אין שום זכויות שם.

ג. הסכמת הערבים ניתנה רק לביקור יהודים ברחבה, מבלי שישאו קולם בתפילה ובלי תשמישי פולחן.

דבר לא השתנה מאז בדעת הערבים.

אך כיון שדעתם של היהודים הולכת ומשתנה, כדאי להזכיר כאן את דעתם של המנהיגים הרוחניים של היהודים בתקופה היא.

וכך כתב הרב קוק זצ"ל בקשר ליחסינו להר הבית ולכותל:

א. כל ישראל מאמינים באמונה שלימה, שמקום המקדש והר הבית כולו, הוא המקום הקדוש הנצחי של עם ישראל, וגם אם יארכו ימים וזמנים, והמקום יהיה תחת יד זולתנו, סוף כל סוף יבוא לידינו, ויד ה' תגלה את הפלא הגדול, שעליו יבנה ביהמ"ק בתפארת גדולה, כאשר הבטיחו הנביאים....

ב. מה שאין אנו נכנסים לפניו מן הכותל, הוא לא מיעוט זכויותנו ומיעוט קישורינו אל המקום הקדוש הזה, אלא מפני רוב הקישור שלנו אליו ואל רוממות קדושתו וכו' ואין לנו עתה האמצעים הדתיים שנוכל על ידם להכשיר את עצמנו וכו'.

ג. הכותל המערבי נשאר לנו לפליטה לאות ולמופת על גאולתנו ועל הבטחון של שובנו אל המעמד הקדוש שהיינו עליו בימים מקדם וכו', אין לנו עסק ע"ד האבנים מאיזו תקופה הם. העיקר הוא המקום והאוויר הקדוש שכנגדו עד רום שמים וכו'.

ובעניין ההצעה המעשית על ההכרזה בדבר הבעלות הערבית על המקום היתה תשובתם של הרב קוק זצ"ל והרב יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, מנהיג העדה החרדית זהה, "אין אנו רשאים לחתום בידינו על דבר שכזה וכו' " היתה תשובתו של הרב זוננפלד, והוסיף שאין הוא יכול להתכחש להבטחת הקב"ה, והוא לא יוותר על אף שעל מאדמת א"י. ובאותו נוסח ענה הרב קוק זצ"ל, וכל זאת למרות איומי המנהיגות היהודית, שהמופתי מאיים בפוגרומים ויש בזה סכנת נפשות.

וע"ז כתב הרב צבי יהודה זצ"ל: לא ברפיון רוח ותרני ביחס למקום מקדשנו נשיג בטחון שלומנו ומשמרת חיינו. לא מתוך כך יבושו ויסוגו שונאינו. אין בידינו לסגת ולזוז מעמדת הבעלות האלוקית על מקומנו זה.

המו"מ הביא בסופו של דבר לנוסחת הפשרה, "לעת עתה אין היהודים תובעים בעלות על הכותל". בנוסח המקורי נכתב "אין אנו דורשים". הרב זוננפלד ביקש לתקן, והסביר שהביטוי דרישה היא כלפי רבש"ע, וממנו אנו דורשים גם כיום, אך מאומה"ע אין אנו תובעים "לעת עתה". הרב קוק קיבל את דבריו והסכים לנוסח המתוקן.

לאחר פרסום הספר הלבן פרסם הרב קוק מחאה ונחמה, והנה כמה משפטים:

עמי הגדול, עם אלוקים חיים ומלך עולם. אם יד רשעה ולשון תרמית נגעו כעת עד לבבך, והרבו פצעך חנים ע"י הבגידה הגדולה אשר הממשלה הממונית של עכשיו בגדה בך, אחר ההצהרה החגיגית שהצהירה באזני כל העולם להיות לך לעזר בבניין ביתך הלאומי על ארץ ירושתך הקדושה- אל תבהל עמי, ואחור לא תיסוג וכו'.

ידעו כל באי עולם כי לא איזה ממלכת גויים, נתנה לנו יד ושם על אדמת הקודש, כי רק יד קדוש ישראל אלקי כל הארץ וכו' היא אשר נתנה לנו את אדמת הקודש לירושת עולם וכו'. ואם איזו ממשלה שהיא אחרי אשר עליה נפל הגורל מאת ההשגחה העליונה להיות מעוז ומחסה לעם נרדף וכו' היא תבגוד במשלחתה, ולא די מה שתחת חסותה נשפך דם נקיים קדושים וטהורים, ונעשו דברי טומאה, שערוריות ונבלות, אשר תצלינה כל אוזניים לשמוע, ועוד תתכחש לדברי אלוקים חי, ותחרף מערכותיו בדברי כפירה בתקומת ישראל על אדמת קדשו, בניגוד לכל חזון הקודש וכו', הנה ידענו נכונה מהו הכח של מנאצי ה'

המחרפים והמגדפים, ואנחנו בשם ה' אלוקינו נדגול ונתעודד, ונדע נאמנה כי לא יעלה בידה להפר את עצת ה' הנצחית וכו' (חזון הגאולה עמ' מ"ו) .

ומן הראוי לסיים בדברי בטחון ולקח לדורנו.

"בשביל כך הרינו רואים במשך המהלך של תחיית האומה והרחבת הישוב בא"י הרבה חליפות, עליות וירידות ועליות. כל ירידה במהלך המפעל, הרי היא בחינת ההתכנסות של הגואל, וכל עלייה הבאה אחריה, הרי היא בחינת התגלותו. וכל מי שהוא עוקב אחרי סדרי הישוב מראשית צעדיו ועד עכשיו, יכול הוא לראות בחוש, שמכל ירידה שסבלנו נצמחה אח"כ עלייה והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משבר וכו'. ומזה עלינו ללמוד ולקחת לקח טוב, שלא להיות נופלים ברוחנו" (חזון הגאולה עמ' קצ"ו) .

אלא שעלינו לתרום חלקנו בעשייה.

"אם נעזוב את שעת הכשר, של התחלת התפתחות הישוב, והחלישות הגופנית והרוחנית וחסרון אמצעי המלחמה יבאו עד מרום קצם אצל שלומי אמונים שבא"י, והיד הרמה המחומשת בהפקרות ודרכי הגויים, באין זכר לקדושת ישראל באמת, המחפה את חרסיה בסיגים של לאומיות מזויפת בגרגרים של היסתוריה ושל חבת שפה, המלבישה את החיים צורה ישראלית מבחוץ במקום שהפנים כולו הוא אינו יהודי, העומד להיות נהפך למשחית ולמפלצת, ולסוף ג"כ לשנאת ישראל וארץ ישראל, כאשר כבר נוכחנו ע"פ הנסיון, היד הטמאה הזאת תתגבר, אז אין די באר גודל האסון. אבל בד' בטחתי, שלא יתן למוט רגלנו, וכל חרד לדבר ד', וכל חפץ בישועת עמו וארץ קדשו, יעמד על דגלנו, ונתחיל ליסד בציון פינת יקרת, ולהחיות את הישוב החדש, על בסיס טהרת האמונה, המחוברת עם ששון החיים ודרישת משאלותיהם הצודקות, והי' ד' עמנו, לקומם הריסות עמנו לדור דורים" (אגרות הראי"ה ח"א עמ' קפ"ב).

<http://www.kby.org.il/hebrew/torat-yavneh/view.asp?id=2490>